

МІНІСТЭРСТВА АДУКАЦЫІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
Вучэбна-метадычнае аб'яднанне
вышэйшых навучальных устаноў Рэспублікі Беларусь
па гуманітарнай адукацыі

ЗАЦВЯРДЖАЮ
Першы намеснік Міністра
адукацыі Рэспублікі Беларусь

Жук
Рэгістрацыйны № 1/Б-2009/069 / тып.

МЕТОДЫКА ВЫКЛАДАННЯ КЛАСІЧНЫХ МОЎ

Тыпавая вучэбная праграма

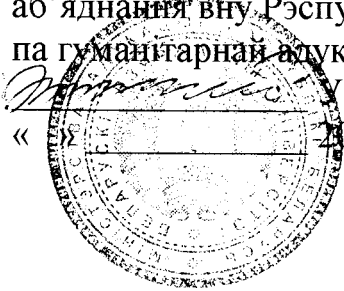
для вышэйшых навучальных устаноў па спецыяльнасці

1-21 05 05 Класічная філалогія

УЗГОДНЕНА

Старшыня вучэбна-метадычнага
аб'яднання в.н.у. Рэспублікі Беларусь
па гуманітарнай адукацыі

Ю.Л. Кляня
« 18 » 01 2009 г.

УЗГОДНЕНА

Начальнік упраўлення вышэйшай і
сярэдняй спецыяльнай адукацыі
Міністэрства адукацыі Рэспублікі
Беларусь

Ю.І. Міксюк
« 18 » 01 2009 г.

Першы прарэктар дзяржаўнай
установы адукацыі «Рэспубліканскі
інстытут вышэйшай школы»

І.В. Казакова
« 18 » 01 2009 г.

Эксперт-нормакантралёр

Г.М. Кляйзевіч
« 18 » 01 2009 г.

Мінск 2009

СКЛАДАЛЬНІК:

Шаўчэнка Галіна Іванаўна – загадчыца кафедры класічнай філалогіі Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта кандыдат філалагічных навук, дацэнт.

РЭЦЭНЗЕНТЫ:

Кафедра лацінскай мовы ўстановы адукацыі «Беларускі дзяржаўны медыцынскі ўніверсітэт»;

Н.Л. Раеўская – загадчык секцыі лацінскай мовы кафедры італьянскай мовы ўстановы адукацыі «Мінскі дзяржаўны лінгвістычны ўніверсітэт», старэйшы выкладчык.

РЭКАМЕНДАВАНА ДА ЗАЦВЯРДЖАННЯ Ў ЯКАСЦІ ТЫПАВОЙ:

Кафедрай класічнай філалогіі Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта (пратакол № 7 ад 14.03.2008);

Навукова-метадычным саветам Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта (пратакол № 3 ад 27.03.2008 г.);

Навукова-метадычным саветам па філалагічных спецыяльнасцях Вучэбна-метадычнага аб'яднання вышэйшых навучальных устаноў Рэспублікі Беларусь па гуманітарнай адукацыі (пратакол № 2 от 26.03.2008).

Адказны за выпуск: Шаўчэнка Г.І.

Тлумачальная запіска

Роля і месца дысцыпліны “Методыка выкладання класічных моў” у сістэме падрыхтоўкі філолага-класіка займае значнае месца. Па-першае, методыка выкладання павінна быць дыферэнцыраванай. Асобна стаяць факультэты прыродазнаўчыя (хімічны, біялагічны, медычны); юрыдычны і гістарычны факультэты таксама маюць свае адметныя рысы. Факультэты, арыентаваныя на філалагічны профіль, больш за ўсе накіраваны на супастаўляльнае мовазнаўства на ўсіх моўных узроўнях. Па-другое, навучэнцы павінны дасканала ведаць тэрміналогію у сваёй галіне, вызначаць запазычанную лексіку ў роднай і замежнай мовах, бачыць уплыў антычнай культуры на еўрапейскую.

На ўсіх факультэтах лаціна з’яўляецца агульна-адукацыйнай дысцыплінай, яна базавая, фундаментальная частка ў падрыхтоўцы будучага спецыяліста. Класічныя мовы цесна звязаны як з тэарэтычнымі, так і спецыяльнымі прадметамі.

Асноўныя мэты:

1. Агульнаадукацыйныя:

- а) авалоданне граматычнай сістэмай лаціны ў параўнанні з роднай і замежнай мовамі;
- б) вывучэнне лексічнага мінімуму (бачанне дэрывацыйных працэсаў, засваенне тэрміналогіі);
- в) культурнае развіццё навучэнцаў.

2. Выхаваўчыя:

- а) этычнае і эстэтычнае выхаванне;
- б) развіццё памяці, лагічнага і лінгвістычнага мыслення;

3. Практычныя: чытанне, пераклад і каменціраванне тэксту.

У выніку вывучэння дысцыпліны “Методыка выкладання класічных моў” студэнт павінен ведаць:

- метады вывучэння лацінскай і грэчаскай фанетыкі, граматыкі і лексікі, сінтаксісу;
- прынцыпы састаўлення падручнікаў, праграм, рабочых праграм, слоўнікаў з улікам спецыфікі ВНУ, факультэта, аддзялення.

Умець:

- складаць рабочыя праграмы, кантрольныя работы, экзаменацыйныя матэрыялы, тэсты;
- пісьменна працаваць з антычным тэкстам – даваць лінгвістычны, літаратурны, гістарычны, стылістычны, рэальны каментарый тэкста;
- фарміраваць лексічны мінімум з улікам дэрывацыйных працэсаў, супастаўляць формы і сінтаксічныя канструкцыі лацінскай/грэчаскай моў з формамі і канструкцыямі іншых моў;
- раскрываць міждысцыплінарныя сувязі;
- выходзіць грамадзяніна і патрыёта.

На дысцыпліну “Методыка выкладання класічных моў” адводзіцца усяго 100 гадзін, з якіх аўдыторных 34 гадзіны, лекцый 20 гадзін, практычных заняткаў 14 гадзін.

ПРЫКЛАДНЫ ТЭМАТЫЧНЫ ПЛАН

№ тэмы	Назва тэмы	Усяго аўдыторных	Лекцыі	Практычныя заняткі
1.	Уводзіны. Мэты выкладання класічных моў	2	2	
2.	Гісторыя выкладання класічных моў	2	2	
3.	Роля класічных моў у развіцці навукі і культуры	2	2	
4.	Фанетыка	4	2	2
5.	Выкладанне граматыкі	8	4	4
6.	Лексіка і яе выкладанне	6	2	4
7.	Чытанне тэкстаў, пераклад	6	2	4
8.	Формы і метады работы над матэрыялам курса	2	2	
9.	Падручнікі, слоўнікі, праграмы	2	2	
	УСЯГО	34	20	14

ЗМЕСТ ДЫСЦЫПЛІНЫ

1. Уводзіны. Мэты выкладання класічных моў

Прадмет і задачы дысцыпліны “Методыка выкладання класічных моў”, яе сувязь з іншымі дысцыплінамі – педагогікай, псіхалогіяй, мовазнаўствам. Генетычныя і гістарычныя сувязі класічных моў з новымі еўрапейскімі мовамі (лексіка, граматыка, літаратурны ўплыў).

Спецыфіка выкладання лацінскай мовы на аддзяленні класічнай філалогіі, на іншых аддзяленнях філалагічнага факультэта, на гістарычным, юрыдычным, хімічным, біялагічным факультэтах, у медыцынскіх універсітэтах і вучылішчах.

Адрозненні ў мэтах выкладання старажытных і сучасных (новых) моў. Частковая магчымасць выкарыстання метадаў выкладання сучасных моў у працэсе выкладання старажытных моў. Роля фонавых ведаў, іх выкарыстанне падчас чытання і каментавання антычных тэкстаў.

2. Гісторыя выкладання класічных моў

Агульнаадукацыйнае, выхаваўчае і практычнае значэнне выкладання класічных моў. Выкладанне лацінскай мовы ў Старажытным Рыме. Рытарычныя школы. Падручнікі, граматыкі Даната, Прысцыяна і іншых. Выкладанне класічных моў у сярэднявеччы, у эпоху Адраджэння і Новы час.

Роля Кіева-Магілянскай акадэміі, Віленскага, Кракаўскага і іншых універсітэтаў у распаўсюджанні антычных ведаў на тэрыторыі ўсходніх славян. Беларускія асветнікі і іх роля ў распаўсюджанні класічнай адукацыі.

3. Роля класічных моў у развіцці навукі і культуры

Роля класічных моў у развіцці навукі і культуры. Абгрунтаванне мэтазгоднасці чытання курса на тым ці іншым факультэце, міжпрадметныя сувязі. Сістэма мовы. Ідэйна-выхаваўчыя аспекты і іх выкарыстанне на занятках па лацінскай мове.

4. Фанетыка

Лацінскі алфавіт. Методыка тлумачэння лацінскага алфавіту і націску. Законы лацінскага націску. Даўжыня і кароткасць гукаў. Колькасць гукаў і колькасць складоў. Найважнейшыя фанетычныя законы.

5. Выкладанне граматыкі

Роля дэдукцыі і індукцыі ў выкладанні граматыкі. Граматычны аналіз і яго выкарыстанне падчас выкладання лацінскай мовы. Віды граматычнага аналізу. Выкарыстанне параўнальна-гістарычнага метаду падчас выкладання лацінскай мовы. Параўнанне граматычных катэгорый і з'яў лацінскай мовы з іншымі індаеўрапейскімі мовамі.

Выкарыстанне тэхнічных сродкаў навучання і нагляднасці ў працэсе выкладання лацінскай мовы.

6. Лексіка і яе выкладанне

Аб'ём лексікі на розных ступенях вывучэння мовы. Крытэрыі адбору лексікі ў залежнасці ад спецыяльнасці.

Прыёмы і метады ўвядзення лексікі. Этымалагічны і сімасеялагічны аналіз новых лексем. Лацінскае словаўтварэнне і яго ўплыў на ўтварэнне кампозітаў у індаеўрапейскіх мовах. Уплыў лацінскай лексікі на фарміраванне лексікі індаеўрапейскіх моў. Спосабы замацавання лексікі. Лексічны мінімум і яго фарміраванне.

Крылатыя словы і фразеалагізмы лацінскай мовы і іх значэнне ў агульнаадукацыйным развіцці студэнтаў.

7. Чытанне тэкстаў, пераклад

Прыёмы работы з арыгінальнымі тэкстамі: лінгвістычны і гістарычны аналіз тэксту. Роля граматычнага і лексічнага аналізу. Выкарыстанне слоўнікаў рознага напрамку (этымалагічных, тлумачальных, рэальных, міфалагічных, фразеалагічных). Схоліі і іх роля ў тлумачэнні тэксту.

Віды каментараў да тэксту: рэальны, гістарычны, міфалагічны, літаратурна-гістарычны, мастацка-літаратурны, стылістычны, метрычны.

Стадыйнасць перакладу – падрадкоўнік і мастацкі пераклад. Знаёмства з лепшымі мастацкімі перакладамі антычных аўтараў як узор (прыклад) авалодвання тэхнікай перакладу.

8. Формы і метады работы над матэрыялам курса

Работа ў аўдыторыі і дома. Формы і метады прэзентацыі матэрыялу. Структура ўрока. Вусныя і пісьмовыя практыкаванні. Кантрольныя работы і тэсты, іх тыпы: першы – праверка засваення ведаў; другі – праверка самастойнага аперыравання моўнымі фактамі, іх замацавання на практыцы. Пісьмовыя пераклады. Завучванне на памяць вершаў, крылатых слоў, урыўкаў прозы.

9. Падручнікі, слоўнікі, праграмы

Прынцыпы складання падручнікаў і праграм з улікам спецыфікі факультэта, азнаямленне з асноўнымі падручнікамі і слоўнікамі лацінскай мовы.

ИНФАРМАЦЫЙНАЯ ЧАСТКА

Асноўная

1. Кацман Н.Л. Методика преподавания латинского языка. М., 1979.
2. Кацман Н.Л. Сборник упражнений по латинскому языку. М., 1983.

Дадатковая

1. Боровский Я. М., Болдырев А.В. Учебник латинского языка. М., 1975.
2. Гарник А.В., Наливайко Г.Р., Шевченко Г.И. Латинский язык (для студентов юридического факультета). Мн., 2002.
3. Гарник А.В., Шевченко Г.И. Латинский язык. Мн., 2005.
4. Латинский язык (для факультетов иностранных языков) / Под ред. В.Н. Ярхо и В.И. Лободы. М., 1983.
5. Попов А.Н., Шендяпин П.М. Латинский язык. М., 1970.
6. Станкевіч А.А., Лін С.А. Лацінская мова. Мн., 1999.
7. Цисык А.З. Латинский язык: Учебник. Мн., 2005.
8. Цисык А.З., Васильева Л.И. Латинский язык и основы медицинской терминологии: Учебник / Под ред. А.З. Цисыка. Мн., 2000.
9. Цисык А.З., Швайко Е.С. Латинский язык с основами медицинской терминологии: Учебник. Мн., 2003.
10. Цисык А.З., Шевченко Г. И. *Janua in lingua Latina et terminologicam biologicam*. Мн., 1999.
11. Чернявский Н.М. Латинский язык и основы латинской терминологии. М., 1997.